

รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

AN ACTIVITY MODEL TO ENHANCE PUBLIC MIND THROUGH ACTIVE LEARNING FOR STUDENTS OF CHIANG MAI RAJABHAT UNIVERSITY

ปภัส ฉัตรยาลักษณ์^{1*} และ จุฑารัตน์ เปลวทอง²

Paphat Chatyalak¹ and Chutharat Plewthong²

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 202 ถ.ช้างเผือก ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50300^{1,2}

Chiang Mai Rajabhat University, 202 Chang Puak Road, Chang Puak Sub-district, Muang District, Chiang Mai, 50300^{1,2}

*Corresponding author E-mail: Paphat_cha@g.cmru.ac.th

(Received: Sep 25, 2020; Revised: Dec 7, 2020; Accepted: Dec 17, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบและศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ กลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 40 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning และแบบวัดจิตสาธารณะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วย Wilcoxon t-test (The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning ประกอบด้วยแนวคิดพื้นฐาน หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ด้วยขั้นตอน E-R-C-A และแบบใช้โครงการเป็นฐานด้วยขั้นตอน D-P-D-R-P การวัดและประเมินผล รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.50$, $\sigma=0.33$) และ 2) นักศึกษาที่เข้าร่วมรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning มีระดับจิตสาธารณะหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบกิจกรรม, จิตสาธารณะ, การเรียนรู้แบบ Active Learning

¹⁻² อาจารย์ ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this study were to construct an activity model to enhance public mind through active learning for students of Chiang Mai Rajabhat University, and to investigate the implementation results of the model. The sample group consisted of 40 regular program students of Chiang Mai Rajabhat University obtained through the purposive sampling method. The research instruments were composed of an activity model to enhance public mind through active learning and a public mind test. The data were analyzed for mean, standard deviation, and the Wilcoxon t-test (The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test) was utilized to test the research hypotheses.

The research results revealed that the activity model to enhance public mind through active learning consisted of fundamental principles, the rationale, the objectives, the experiential learning-based activities with the E-R-C-A steps, and the project-based Learning with the D-P-D-R-P steps. The propriety of the measurement and evaluation was at the highest level ($\mu=4.50$, $\sigma=0.33$). The level of the public mind of the participating students was significantly higher after participating in the activities at the .05 level.

KEYWORDS: Activity Model, Public Mind, Active Learning



บทนำ

สภาวะสังคมเศรษฐกิจในปัจจุบันมีการแข่งขันในหลายมิติไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ การเรียนหรือแม้แต่การดำเนินชีวิตประจำวันในสังคม ดังจะเห็นได้จากการแข่งขันด้านการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา สภาพการณ์เหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่หล่อหลอมให้คนในสังคมเห็นความสำคัญกิจการงานของตนเป็นที่ตั้งและนึกถึงส่วนรวมน้อยลงทั้งในมิติของการกระทำเพื่อประโยชน์ของตนและเพิกเฉยต่อสิ่งที่อาจจะกระทบต่อผู้อื่นและสังคมส่วนรวม ระบบการศึกษาจึงถูกคาดหวังให้ผลิต “คน” ให้เป็นคนดีและมีคุณภาพเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองและงดงามในทุก ๆ มิติ บัณฑิตที่จบการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงไม่ได้เป็นเพียงแต่ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะในวิชาชีพของตนเท่านั้นแต่จะถูกคาดหวังให้เป็นผู้ที่ทำการสังคมอีกด้วย บัณฑิตจำเป็นต้องมีทักษะหนึ่งที่เรียกว่า “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” ซึ่งประกอบด้วยทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการเป็นพลเมือง รวมถึงการมี Leadership Skill ที่ไม่ได้มีเพียงแต่ในบุคคลที่เป็นหัวหน้าเท่านั้น แต่คือการมี Change Agent Skills ในกระบวนการนั้นคือความเป็นพลเมือง มีทักษะและจิตใจที่รับผิดชอบต่อสังคม นอกเหนือจากการดำรงชีวิตของตนเองได้อย่างดีแล้วยังต้องทำเพื่อประโยชน์ของสังคมและเพื่อผู้อื่นได้อีกด้วย (วิจารณ์ พาณิช, 2555) คุณลักษณะที่จะช่วยให้บัณฑิตในศตวรรษที่ 21 มีความสำนึกและรับผิดชอบต่อสังคมได้นั้น สิ่งสำคัญคือจิตสำนึกที่มีต่อสาธารณะ หรือ “จิตสาธารณะ” ในตัวของบัณฑิต ซึ่งถูกหล่อหลอมตั้งแต่เด็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ โดยครอบครัวและสถาบันการศึกษา ซึ่งนอกจากจะอบรมสั่งสอนทางด้านวิชาการแล้วยังจะต้องอบรมคุณธรรม จริยธรรม ปลูกฝังให้รู้จักการเสียสละ ให้มากกว่ารับ จะทำให้เด็กและเยาวชนพัฒนาจิตใจในการช่วยเหลือผู้อื่น พัฒนาตนเองให้มีจิตสำนึกสาธารณะ นำไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มุ่งผลิตให้บัณฑิตมี “ทักษะชีวิต จิตสาธารณะ และผู้นำ” ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของผู้เรียนตาม

ปรัชญา ปณิธาน พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต 5 ดี ได้แก่ คนดี ความรู้ดี บุคลิกภาพดี สุขภาพดี และพลเมืองดี (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, กองพัฒนานักศึกษา, 2562) ที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยให้ความสำคัญและต้องการสร้างบัณฑิตให้มีจิตสาธารณะเพื่อออกไปรับใช้สังคมและท้องถิ่น จึงกำหนดให้นักศึกษาทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษา โดยมอบหมายกองพัฒนานักศึกษากำหนดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาให้ครอบคลุมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทั้ง 5 ด้าน รวมทั้งสิ้น 494 กิจกรรม พบว่ามีกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะเพียง 33 กิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 6.68 (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, กองพัฒนานักศึกษา, 2562) ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อย ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรมีกิจกรรมพัฒนานักศึกษาทั้งในหลักสูตรและเสริมหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษามีจิตสาธารณะตามอัตลักษณ์ที่กำหนด จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพบว่า การเสริมสร้างจิตสาธารณะที่หลากหลายวิธี อาทิเช่น วิเชียร อินทรสมพันธ์, กฤษดา ผ่องพิทยา และวิกรม ศุขธณี (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตวิทยาร่วมสมัย พบว่า จิตสาธารณะของนักศึกษามีระดับสูงขึ้นภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม เช่นเดียวกับ อรณิษฐ์ ภูเขียว, อุดลย์ วังศรีคุณ และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2561) ได้ใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า กิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะสามารถพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะอยู่ในระดับขั้นเป็นลักษณะนิสัย สอดคล้องกับเจตน์สฤษดิ์ สังข์พันธ์ และคนอื่น ๆ (2562) ได้ศึกษาพบว่ารูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา มี 4 รูปแบบประกอบด้วย 1) การเข้าร่วมกิจกรรมของชมรม 2) การสอดแทรกจิตสาธารณะในการเรียนการสอน 3) การใช้อาจารย์ รุ่นพี่และเพื่อนเป็นต้นแบบที่ดี และ 4) การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมที่ดี

กระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning) และการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ใช้การคิด การสังเกต การรู้จักวางแผนเพื่อสร้างการเรียนรู้ การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ทำให้สิ่งที่เรียนรู้นั้นมีความหมาย หากผู้เรียนเลือกสิ่งที่จะต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียนรู้ จะเกิดการเรียนรู้ที่เป็นความทรงจำระยะยาว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการรู้คิด เจตคติและพฤติกรรมของผู้เรียน ในที่สุดจะสามารถเสริมสร้างและทำให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น (บุญมา เวียงคำ และเสนอ ภิรมจิตระพอง, 2560; วัลลยา ธรรมอภิบาล, 2555; สุรางค์ โค้วตระกูล, 2559)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น จึงเห็นควรมีการศึกษารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการรู้คิด เจตคติ และพฤติกรรมการแสดงออกของนักศึกษานับพื้นฐานของการมีจิตสาธารณะด้วยการตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความคิดและความมุ่งมั่นที่จะทำประโยชน์

ให้แก่สังคม รวมทั้งพัฒนาให้นักศึกษามีอัตลักษณ์และคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ นำไปสู่การเป็นบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งเป็นพลเมืองที่ดีมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคม ช่วยพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า มั่นคงและยั่งยืนต่อไป

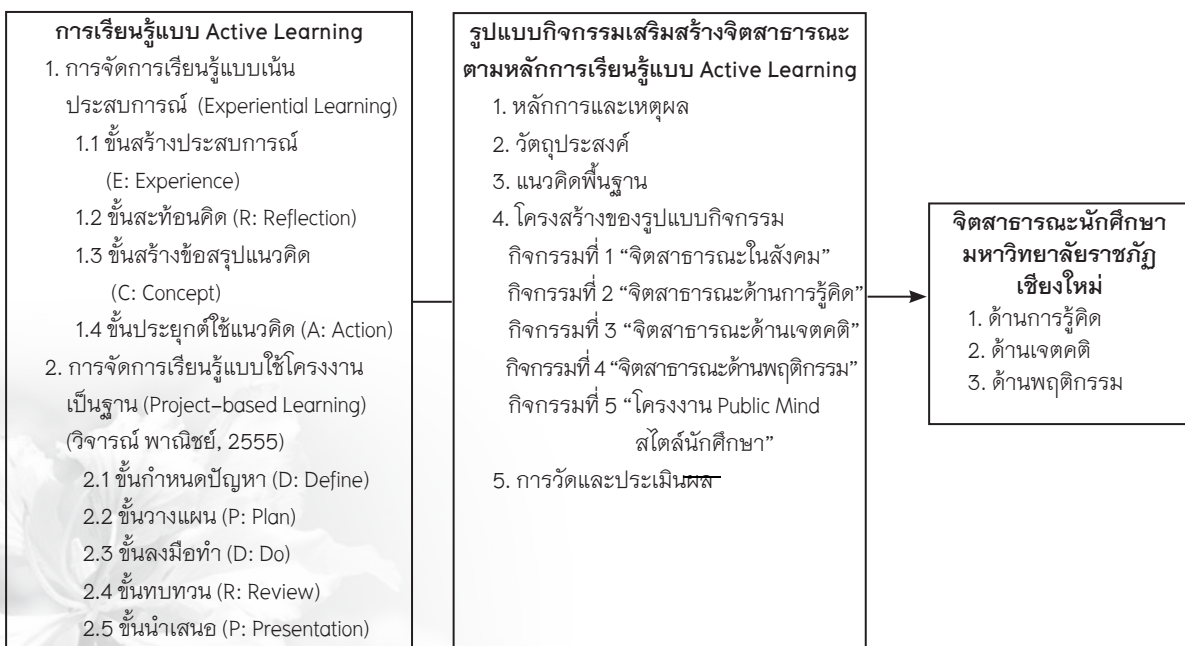
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาที่ร่วมกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning มีจิตสาธารณะหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้บริหารที่รับผิดชอบงานพัฒนานักศึกษา จำนวน 8 คน ประกอบด้วย รองอธิการบดีรับผิดชอบงานพัฒนานักศึกษา ผู้อำนวยการกองพัฒนานักศึกษา รองคณบดีรับผิดชอบงานพัฒนานักศึกษา 6 คน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์งานกิจการนักศึกษาหรือมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

2. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2562 จำนวน 16 คน ประกอบด้วย ตัวแทนนักศึกษาจากสโมสรนักศึกษาและสภานักศึกษาของมหาวิทยาลัย 6 คน ตัวแทนนักศึกษาจากสโมสรคณะทั้ง 6 คณะ 6 คน และนักศึกษาที่ไม่ได้สังกัดสโมสรคณะ 4 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจงโดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกคือเป็นผู้ที่เคยมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบดำเนินกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview Questions) มีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพการณ์ที่สะท้อนจิตสาธารณะในสังคม มหาวิทยาลัย พฤติกรรมหรือสิ่งที่ชี้วัดการมีจิตสาธารณะของนักศึกษาในปัจจุบัน การจัดกิจกรรมที่สะท้อนถึงจิตสาธารณะที่จัดโดยนักศึกษา และหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย รวมถึงแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา

2. แบบประเมินคุณภาพรูปแบบกิจกรรมเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบ Likert (Edward, 1957 อ้างถึงใน สุวิมล ติรภานันท์, 2557) มีขั้นตอนการสร้างดังนี้ 1) ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างแบบประเมินคุณภาพรูปแบบกิจกรรม 3) นำแบบประเมินฯ เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา 1 ท่าน ด้านการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร 2 ท่าน ด้านการวัดและการประเมินผลทางการศึกษา 1 ท่าน และด้านการพัฒนา

นักศึกษา 1 ท่าน เพื่อวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินกับจุดประสงค์ (The Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าเท่ากับ 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนธันวาคม 2562 มีรายละเอียดดังนี้

1. จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) 2 ครั้ง

ครั้งที่ 1 วันที่ 20 มีนาคม 2562 ผู้เข้าร่วมคือตัวแทนนักศึกษาจากทุกคณะ สโมสรนักศึกษา และสภานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 16 คน จัดกลุ่มละกันรอบละ 8 คน จำนวน 2 รอบ

ครั้งที่ 2 วันที่ 23 เมษายน 2562 ผู้เข้าร่วมคือผู้บริหารฝ่ายงานพัฒนานักศึกษา จำนวน 8 คน

2. นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สร้างข้อสรุปประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

3. นำผลจากข้อ 2 มาสร้างรูปแบบกิจกรรมฯ ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) แนวคิดพื้นฐาน 4) โครงสร้างรูปแบบกิจกรรม ประกอบด้วยแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 แผน โดยจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) มี 4 ขั้นตอนหลัก คือ Experience-Reflection-Concept-Action (E-R-C-A) และการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโมเดลจักรยานแห่งการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ของวิจารย์ พาณิช (2555) มี 5 ขั้นตอนหลัก คือ Define-Plan-Do-Review-Presentation (D-P-D-R-P) และ 5) การวัดและประเมินผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) (Denzin, 1970 อ้างถึงใน สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2555)

ระยะที่ 2 ศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design)

กลุ่มเป้าหมาย

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ภาคปกติ คณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 40 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจงกำหนดคุณลักษณะสำคัญของนักศึกษา กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้ 1) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ไม่เคยได้รับการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับอุดมศึกษา ผ่านกิจกรรมทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร 2) มีความพร้อม และสามารถเข้าร่วมตลอดระยะเวลาการทดลองกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) มีความประสงค์เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ กำหนดขนาดกลุ่มเป้าหมายโดยใช้หลักการตรวจสอบทดลองและพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของนิรดา เวชญาลักษณ์ (2561) สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ของนนทลี พรธาดาวิทย์ (2559) ที่กล่าวไว้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ รวมทั้งมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ตลอดจนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หากมีจำนวนผู้เรียนมากเกินไปอาจเกิดข้อจำกัดในการดูแลและควบคุมการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่สร้างขึ้นจากการวิจัยระยะที่ 1 ใช้ระยะเวลาจัดกิจกรรม 30 ชั่วโมง
2. แบบวัดจิตสาธารณะ เป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ เป็นแบบปรนัย จำนวน 18 ข้อ โดยกำหนดสถานการณ์ที่สะท้อนถึงจิตสาธารณะ แล้วให้นักศึกษาพิจารณาว่า ถ้าหากประสบกับเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วยตนเองจะตัดสินใจอย่างไร ด้วยเหตุผลใด วิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประกอบด้วย ด้านจิตวิทยา 1 ท่าน

ด้านการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร 2 ท่าน ด้านการวัดและการประเมินผลทางการศึกษา 1 ท่าน และด้านการพัฒนานักศึกษา 1 ท่าน แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดกับจุดประสงค์ (The Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.0 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม 2563 มีรายละเอียดดังนี้

1. วัดระดับจิตสาธารณะก่อนการทดลองใช้ (Pre-test) รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบที่สร้างขึ้นในระยะเวลา 2 เดือน (9 สัปดาห์) รวม 30 ชั่วโมง
3. วัดระดับจิตสาธารณะหลังการทดลองใช้ (Post-test) รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ

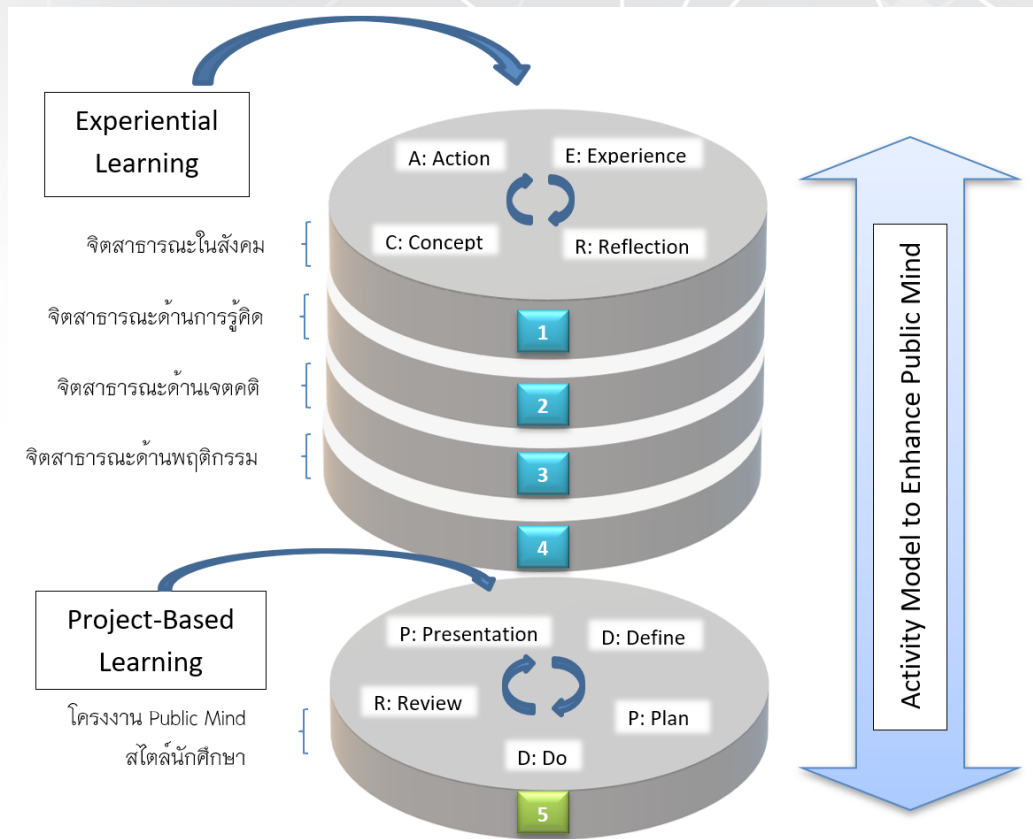
การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วย Wilcoxon t-test (The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test)

ผลการวิจัย

1. การสร้างรูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้สร้างรูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประกอบด้วย 1) แนวคิดพื้นฐาน 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์โดยกำหนดคุณลักษณะพฤติกรรมจิตสาธารณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนสอดคล้องกับองค์ประกอบการมีจิตสาธารณะ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้คิด (Cognition) ด้านเจตคติ (Attitude) และด้านพฤติกรรม (Behavior) 4) โครงสร้างแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกำหนดโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมฯ จำนวน 5 แผน รวม 30 ชั่วโมง และ 5) การวัดและประเมินผล โครงสร้างรูปแบบกิจกรรม แสดงดังภาพที่ 2 และตารางที่ 1



ภาพที่ 2 รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ตารางที่ 1 โครงสร้างรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

กิจกรรม	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	วิธีจัดการเรียนรู้	ระยะเวลา
1 จิตสาธารณะ ในสังคม	การรู้จัก เจตคติ และพฤติกรรมที่แสดงถึง ความรับผิดชอบต่อนตนเองและสังคม ปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม รู้สำนึกถึงสมรรถนะของตนในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาและทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อสังคม	นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ และตระหนักถึงสภาพสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของบุคคล	การจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning)	6 ชั่วโมง
2 จิตสาธารณะ ด้านการรู้คิด	กระบวนการคิดและใช้เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักถึงปัญหาและการอยู่ร่วมกันในสังคม การรับรู้ถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบ และความสามารถของตนในการมีส่วนร่วมทางสังคม เพื่อประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม	นักศึกษามีความเข้าใจคุณลักษณะสำคัญของจิตสาธารณะด้านการรู้คิด รับรู้และตระหนักถึงบริบทด้านต่าง ๆ รวมถึงคุณลักษณะของตนเองที่นำไปสู่การมีจิตสาธารณะของบุคคล	การจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning)	6 ชั่วโมง
3 จิตสาธารณะ ด้านเจตคติ	ความเชื่อมั่นในหลักคุณธรรมจริยธรรม ความปรารถนาดีต่อผู้อื่นและสังคม มุ่งมั่นและตั้งใจที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม	นักศึกษามีความเข้าใจคุณลักษณะสำคัญของจิตสาธารณะด้านเจตคติ เชื่อมั่นในหลักคุณธรรมจริยธรรม ปรารถนาดีต่อผู้อื่นและสังคม มุ่งมั่นและตั้งใจที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม	การจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning)	6 ชั่วโมง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กิจกรรม	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	วิธีการเรียนรู้	ระยะเวลา
4 จิตสาธารณะ ด้านพฤติกรรม	การกระทำที่แสดงออกถึงการมีจิต สาธารณะอันเป็นผลมาจากคุณลักษณะ ทางด้านกรู้คิดและเจตคติของนักศึกษา	นักศึกษามีความเข้าใจคุณลักษณะ สำคัญของจิตสาธารณะด้าน พฤติกรรม มีแนวทางการแสดงออก ถึงการมีจิตสาธารณะอันเป็นผล มาจากคุณลักษณะด้านการรู้คิด และเจตคติของนักศึกษา	การจัดการเรียนรู้ ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning) และ การจัดการเรียนรู้ โดยใช้โครงงานเป็น ฐาน (Project-based Learning)	6 ชั่วโมง
5 โครงงาน “Public Mind” สไลด์นักศึกษา	การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงาน เป็นฐาน (Project-based Learning) เพื่อ ส่งเสริมให้นักศึกษาแสดงพฤติกรรม การมีจิตสาธารณะผ่านการจัดทำ โครงงานใน 2 แบบ คือ 1) โครงงาน เชิงสำรวจ หรือ 2) โครงงานเชิงประดิษฐ์ สร้างนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน และสังคม	นักศึกษาสามารถบูรณาการ การเรียนรู้ไปสู่การจัดทำโครงงาน ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม ซึ่งสะท้อนถึงการมีจิตสาธารณะ ของนักศึกษา	การจัดการเรียนรู้ โดยใช้โครงงานเป็น ฐาน (Project-based Learning)	6 ชั่วโมง

หมายเหตุ: 1. ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวม 30 ชั่วโมง
2. การจัดกิจกรรมที่ 4 นำขึ้นกำหนดปัญหา (Define) ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) มาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเรียนรู้ที่ 4.2
3. การจัดกิจกรรมที่ 5 มอบหมายให้นักศึกษาจัดหาเวลาเพิ่มเติมนอกแผนฯ ดำเนินงานจัดการประชุมกลุ่มเพื่อระดมความคิด วางแผนการทำงาน ติดตามผล จัดการแก้ไขปัญหา และเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ รวมถึงการดำเนินงานเพื่อให้ได้นวัตกรรมหรือผลงานของกลุ่มตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ในโครงงาน

จากตารางที่ 1 โครงสร้างรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ นำมาสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 – 4 จัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) ได้ประยุกต์แนวคิดของ Kolb (1984) ออกแบบกระบวนการเรียนรู้เป็น 4 ขั้นตอนหลัก คือ E-R-C-A ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างประสบการณ์ (E: Experience) เป็นการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม และให้ผู้เรียนได้ลงมือทำด้วยตนเอง

ขั้นที่ 2 การสะท้อนคิด (R: Reflection) เป็นการสังเกตอย่างไตร่ตรอง สะท้อนความคิด ความรู้สึก หรือ

เจตคติที่เกิดขึ้นในการทำกิจกรรม อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในสถานการณ์นั้น

ขั้นที่ 3: การสร้างข้อสรุปแนวคิด (C: Concept) เป็นการสร้างข้อสรุปการเรียนรู้ แนวคิดเชิงนามธรรม ความคิดรวบยอด หรือหลักการสำคัญจากประสบการณ์ที่ได้รับ

ขั้นที่ 4: การประยุกต์ใช้แนวคิด (A: Action) เป็นการนำข้อสรุปการเรียนรู้ ความคิด หรือแนวคิดหลัก การที่เกิดขึ้นมาทดลองหรือประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ใหม่ ขยายขอบเขตของการเรียนรู้

ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning) ด้วย 4 ขั้นตอนหลัก E-R-C-A แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ด้วย 4 ขั้นตอนหลัก E-R-C-A

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4: จิตสาธารณะด้านพฤติกรรม	
กิจกรรมเรียนรู้ที่ 4.1 “สังเกตการกระทำ สร้างพลังเปลี่ยนแปลง” (3 ชั่วโมง)	
กิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นสร้างประสบการณ์ (E):	ให้นักศึกษาจัดกลุ่มตามที่กำหนด สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม เช่น พฤติกรรมการใช้ลิฟท์ตามอาคารต่าง ๆ โรงอาหาร ลานจอดรถ จุดทิ้งขยะ การดูแลรักษาทรัพยากรในมหาวิทยาลัย เป็นต้น โดยบันทึกข้อมูลจากการสังเกตในใบงานที่ 4.1 ตามประเด็นดังนี้ 1) สถานที่สังเกต 2) ช่วงเวลาในการสังเกต 3) การมอบหมายหน้าที่ของสมาชิกในการสังเกต 4) ลักษณะพฤติกรรมที่พบในการสังเกต และ 5) จากพฤติกรรมที่สังเกตได้นั้น นักศึกษาคิดว่าจะส่งผลตามมาอย่างไร
กิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นสะท้อนคิด (R):	ให้นักศึกษาร่วมนำเสนอคำตอบของกลุ่มและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ ตามประเด็นที่กำหนดในใบงานที่ 4.1 และเพิ่มเติมประเด็นชวนคิดตามลำดับ ดังนี้ 1. คุณมีความคิดเห็นและความรู้สึกต่อพฤติกรรมดังกล่าวอย่างไร 2. พฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนถึงเรื่องอะไรของสังคมไทย 3. ให้นักศึกษาคิดถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย แล้วพิจารณาว่า 3.1 พฤติกรรมใดบ้างที่มีความถูกต้องเหมาะสม ควรรักษาไว้ ด้วยเหตุผลใด 3.2 พฤติกรรมใดบ้างที่ควรมีการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น ด้วยเหตุผลใด
กิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นสร้างข้อสรุปแนวคิด (C):	ผู้จัดการเรียนรู้ให้นักศึกษาร่วมกันคิดวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป “คุณลักษณะสำคัญ 6 ประการ ของผู้มีจิตสาธารณะด้านพฤติกรรม” ร่วมกัน โดยการเติมข้อความเพื่อให้ประโยคสมบูรณ์ ในใบงานที่ 4.2 และให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หาข้อสรุปร่วมกัน
กิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นประยุกต์ใช้แนวคิด (A):	ผู้จัดการเรียนรู้กำหนดให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันคิดวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป “พฤติกรรมของคนใน CMRU” และเขียนออกมาในรูปแบบของ “จดหมายข่าว CMRU” ตามรูปแบบในใบงานที่ 4.3

ส่วนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโมเดลจักรยานแห่งการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ของวิจารณ์ พาณิช (2555) ออกแบบกระบวนการเรียนรู้เป็น 5 ขั้นตอนหลัก คือ D-P-D-R-P ดังนี้

ขั้นที่ 1: ขั้นกำหนดปัญหา (D: Define) เป็นการค้นหาคำถามและปัญหาร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ให้ชัดเจนว่าประเด็นความท้าทายของโครงงานคืออะไร และเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อะไร

ขั้นที่ 2: ขั้นวางแผน (P: Plan) เป็นการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของผู้เรียน การประชุมสมาชิกในกลุ่ม การแลกเปลี่ยนข้อค้นพบ คำถาม วิธีการทำงาน ทำความเข้าใจร่วมกันให้ชัดเจนมากที่สุด ผู้สอนทำหน้าที่ อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนในการทำโครงงาน และเตรียมคำถามไว้

ถามผู้เรียนเพื่อกระตุ้นให้นึกถึงประเด็นสำคัญบางประเด็นที่ผู้เรียนอาจมองข้าม

ขั้นที่ 3: ขั้นลงมือทำ (D: Do) เป็นการปฏิบัติจริง ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะการค้นหาคำความรู้ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกันเป็นทีม การประสานงาน การจัดการความขัดแย้ง ทักษะการทำงานภายใต้ทรัพยากรจำกัด ทักษะการบันทึกผลงาน การวิเคราะห์ผล และแลกเปลี่ยนข้อวิเคราะห์กับเพื่อนร่วมทีม เป็นต้น

ขั้นที่ 4: ขั้นทบทวน (R: Review) เป็นการทบทวนการเรียนรู้ว่าโครงการได้ผลตามความมุ่งหมายหรือไม่ งานกิจกรรม หรือพฤติกรรมแต่ละขั้นตอนได้ให้บทเรียนอะไรบ้าง นำขั้นตอนทั้งที่ประสบความสำเร็จและความล้มเหลวมาทำความเข้าใจ และกำหนดวิธีการทำงานใหม่ที่ถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งเหตุการณ์ที่ภูมิใจ ประทับใจ

มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ขั้นตอนนี้เป็น การเรียนรู้แบบ ทบทวนไตร่ตรอง (Reflection) หรือเรียกว่า AAR (After Action Review)

ขั้นที่ 5: ขั้นนำเสนอ (P: Presentation) เป็น การนำเสนอโครงการหน้าชั้นเรียนหรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทำให้เกิดการทบทวนขั้นตอนการทำงานและการเรียนรู้

ที่เกิดขึ้นอย่างเข้มข้น เขียนรายงานแล้วนำเสนอในรูปแบบ ที่น่าสนใจ อาจสร้างนวัตกรรมในการนำเสนอ มีสื่อประกอบการ นำเสนอ เป็นต้น

ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) 5 ขั้นตอนหลัก D-P-D-R-P แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 โครงงาน “Public Mind” สไตล้นักศึกษา (ระยะเวลา 6 ชั่วโมง)

(แบ่งกิจกรรมเป็น 2 ระยะ คือ D-P กับ D-R-P โดยมอบหมายให้นักศึกษาจัดเวลา เพิ่มเติมนอกแผนฯ ดำเนินงานจัดการประชุมกลุ่มเพื่อระดมความคิด วางแผนการทำงาน ติดตามผล จัดการแก้ไขปัญหา และเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ รวมถึงการดำเนินงาน เพื่อให้ได้นวัตกรรมหรือผลงานของกลุ่มตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ในโครงงาน)

กิจกรรมการเรียนรู้
ขั้นกำหนดปัญหา (D) :

ให้นักศึกษาจัดกลุ่มตามที่กำหนด ประชุมกลุ่มและเขียนข้อมูลลงในใบงานที่ 5.1 ตาม ประเด็น ดังนี้ 1) สภาพปัญหาที่สนใจ (ในบริบทของ คณะ/สาขาวิชา มหาวิทยาลัย บ้านพัก สภาพแวดล้อมในชุมชน/สังคม) 2) ผลกระทบ/ผลที่ตามมาของปัญหา 3) ระบุสาเหตุ ของปัญหาและบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) นักศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหา อย่างไร 5) นักศึกษาจะมีส่วนร่วมในการจัดการแก้ไขปัญหาอย่างไร

จากนั้นให้นักศึกษาเลือกประเภทของโครงงานที่เหมาะสมกับประเด็นปัญหาที่กลุ่มเลือก ไว้ พร้อมเขียนรายละเอียดเพิ่มเติมตามใบงานที่ 5.2 ซึ่งมี 2 แบบ คือ

1. โครงงานเชิงสำรวจ ซึ่งมุ่งเน้นให้ได้ข้อมูลหรือความรู้ใหม่
2. โครงงานเชิงประดิษฐ์ สร้างนวัตกรรม แบบจำลอง หรือชิ้นงานใหม่

เมื่อนักศึกษาทำใบงานที่ 5.1 และ 5.2 เสร็จสมบูรณ์แล้ว ผู้จัดการเรียนรู้ให้แต่ละกลุ่ม นำเสนอ และร่วมกันวิพากษ์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียน นำไปสู่แนวทางการเขียน โครงร่างโครงงานในขั้นตอนต่อไป

กิจกรรมการเรียนรู้
ขั้นวางแผน (P) :

ให้นักศึกษาประชุมกลุ่มเพื่อร่วมกันคิดวิเคราะห์โดยนำแนวทางการเขียนโครงร่างโครงงาน ที่ได้จากขั้นตอนก่อนหน้า มาฝึกกระบวนการคิดตามหลัก 5W – 1H ตามประเด็นที่ กำหนดในใบงานที่ 5.3 ได้แก่ โครงงานนั้นทำไปทำไม/เพื่ออะไร, จะทำอะไร, ทำอย่างไร, ใครรับผิดชอบทำอะไร, ทำที่ไหน, และ ระยะเวลาในการทำภารกิจงาน

เมื่อนักศึกษามีความเข้าใจและสามารถเขียนข้อมูลรายละเอียดตามประเด็นที่กำหนดจึง มอบหมายให้วางแผนและจัดทำโครงงาน “Public Mind สไตล้นักศึกษา” ตามใบงานที่ 5.4 (อาจสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ประกอบการเขียน Project Proposal เพื่อให้โครงงาน มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และมีแผนปฏิบัติงานที่บรรลุผลสำเร็จได้ในเวลาจำกัด โดยอาจมอบหมายให้นักศึกษาจัดประชุมกลุ่มเพิ่มเติมนอกเหนือจากเวลาการจัดกิจกรรม เพื่อระดมความคิด วางแผนการทำงาน ติดตามผล จัดการแก้ไขปัญหา และเตรียมความพร้อม ด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะนำไปสู่การดำเนินโครงงานในขั้นตอน D – R – P อย่างมีประสิทธิภาพ)

เมื่อนักศึกษาเขียน Project Proposal ตามใบงานที่ 5.4 เสร็จแล้ว ผู้จัดการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้แต่ละกลุ่มนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปรับปรุงแก้ไขโครงงานนำไปสู่การดำเนินงานขั้นตอนต่อไป

ตารางที่ 3 (ต่อ)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 โครงการ “Public Mind” สไตล้นักศึกษา (ระยะเวลา 6 ชั่วโมง)	
กิจกรรมการเรียนรู้ ชั้นลงมือทำ (D) :	ให้นักศึกษาดำเนินการตามแผนโครงการที่กำหนดไว้ โดยมีผู้จัดการเรียนรู้/ผู้วิจัย/อาจารย์ที่ปรึกษา เป็นผู้กำกับดูแล ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ให้การศึกษาแนะนำเป็นรายกลุ่มอย่างต่อเนื่องในรูปแบบการประชุมออนไลน์ (ในขั้นตอนนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมอบหมายให้นักศึกษาจัดหาเวลาเพิ่มเติมนอกเหนือจากเวลาการจัดกิจกรรม ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของกลุ่มที่ได้กำหนดไว้ ทั้งในเรื่องการทำงาน การติดตามผลการจัดการแก้ไขปัญหา รวมถึงการดำเนินงานเพื่อให้ได้นวัตกรรมหรือผลงานของกลุ่มตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ในโครงการ)
กิจกรรมการเรียนรู้ ชั้นทบทวน (R) :	ภายหลังการดำเนินโครงการ ให้นักศึกษาทบทวน ประเมินผล ประมวลสรุปโครงการ จัดทำเอกสารและสื่อออนไลน์เพื่อเตรียมนำเสนอในห้องประชุมหรือเวทีสาธารณะต่อไป
กิจกรรมการเรียนรู้ ชั้นนำเสนอ (P) :	ให้นักศึกษานำเสนอโครงการ ผลจากการดำเนินการตามโครงการ โดยจัดทำเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์นำเสนอในที่ประชุม และร่วมกันสรุปการเรียนรู้จากกิจกรรม “โครงการจิตสาธารณะ: Public Mind สไตล้นักศึกษา” ตามใบงานที่ 5.5

การประเมินรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ ตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า ภาพรวมรูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.50, \sigma=0.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านแนวคิด ด้านทฤษฎี ด้านสาระสำคัญ และด้านวัตถุประสงค์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

($\mu = 4.80, \sigma = 0.45$) รองลงมา คือ ด้านเทคนิค/วิธีการ/ขั้นตอนการดำเนินการ และด้านสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ ($\mu = 4.60, \sigma = 0.55$) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านระยะเวลาที่ใช้ ($\mu=4.20, \sigma=0.45$) และด้านการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.00, \sigma = 1.41$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบกิจกรรม

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	ระดับความเหมาะสม
ด้านแนวคิด ทฤษฎี สาระสำคัญ	4.80	0.45	มากที่สุด
ด้านวัตถุประสงค์	4.80	0.45	มากที่สุด
ด้านระยะเวลาที่ใช้	4.20	0.45	มาก
ด้านเทคนิค/วิธีการ/ขั้นตอนการดำเนินการ	4.60	0.55	มากที่สุด
ด้านสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์	4.60	0.55	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล	4.00	1.41	มาก
รวม	4.50	0.33	มากที่สุด

2. ผลการใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

จากการนำรูปแบบกิจกรรมฯ ไปทดลองใช้ มีผลการวิจัยดัง ตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบระดับจิตสาธารณะก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning

ระดับจิตสาธารณะ		(μ)	(σ)	Min	Max	Wilcoxon t-test	
						z	p-value
1. ด้านการรู้จักคิด	ก่อนทดลอง	13.30	2.09	10	17	4.80*	.000
	หลังทดลอง	15.80	1.07	13	18		
2. ด้านเจตคติ	ก่อนทดลอง	13.80	2.76	8	18	3.98*	.000
	หลังทดลอง	16.00	0.93	14	18		
3. ด้านพฤติกรรม	ก่อนทดลอง	13.90	2.78	8	18	4.84*	.000
	หลังทดลอง	16.70	1.04	15	18		
รวม	ก่อนทดลอง	41.00	6.99	26	51	5.08*	.000
	หลังทดลอง	48.50	1.71	45	51		

* $p \leq .05$

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประกอบด้วยแนวคิดพื้นฐาน หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก “E-R-C-A” และจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก “D-P-D-R-P”

2. นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีระดับจิตสาธารณะหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างรูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประกอบด้วยแนวคิดพื้นฐาน หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล มีแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 แผน รวม 30 ชั่วโมง ใช้เวลาทั้งหมด 9 สัปดาห์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สามารถ

นำไปใช้กับนักศึกษาได้จริง เนื่องจากกระบวนการสร้างรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มซึ่งสะท้อนถึงคุณลักษณะรวมทั้งพฤติกรรมที่ซึ่วัดและแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตลอดจนนำไปบูรณาการแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) ที่เน้นการปรับเปลี่ยนการรู้จัก เจตคติ และนำไปสู่การสร้างพฤติกรรมด้วยการเรียนรู้ผ่านการทำโครงงานหรือการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project based Learning) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เน้นให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากการลงมือกระทำอย่างตื่นตัว ใช้การคิด การสังเกต รู้จักวางแผนเพื่อสร้างการเรียนรู้ การแก้ปัญหาและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ โดยให้อำนวยให้ผู้เรียนปฏิบัติด้วยตนเอง ส่งผลให้การเสริมสร้างจิตสาธารณะให้แก่ศึกษาดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เกิดกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์นำไปสู่การเกิดพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะได้ สอดคล้องกับ Kolb (1984) ที่กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมนำมาสู่การทดลองและปฏิบัติกับปัญหาจริง เน้นการแก้ปัญหา สะท้อนคิด และเรียนรู้ด้วยตนเอง เชื่อมโยงการเรียนรู้ ความคิด และการกระทำเข้าด้วยกัน สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีการถ่ายโอนการเรียนรู้ทางบวก (Positive Transfer of Learning)

เมื่อได้เรียนรู้แล้วสิ่งที่ได้เรียนรู้หรือประสบการณ์เดิม จะส่งผลทำให้การเรียนรู้ในสิ่งใหม่ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Instruction) ช่วยให้ผู้เรียนได้ผลดีงานอย่างเป็นรูปธรรมที่แสดงถึงความรู้ความคิดของผู้เรียนที่สามารถนำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนและวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างชัดเจน (Guzdial, 1998 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2560) สอดคล้องกับศุภวรรณ์ เล็กวิไล และเรียม ศรีทอง (2562) ที่ศึกษาพบว่า การเสริมสร้างจิตสาธารณะโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์และปรับขยายประสบการณ์ผ่านการเรียนรู้ตามสภาพจริง เน้นการมีส่วนร่วม การลงมือปฏิบัติ จัดแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะสามารถเสริมสร้างจิตสาธารณะให้แก่ผู้เรียนได้ (ภัทรภร สีทองดี, 2559) เช่นเดียวกับกันต์จรี แสงการ (2561) ที่ศึกษาพบว่า การเรียนรู้แบบโครงงาน การเรียนรู้แบบร่วมมือ มีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะของผู้เรียน คล้ายกับ ปภาพินท์ รุณธาตุ, วัลนิกา ฉลากบาง, จำนง วงษ์ชาชม และพรเทพ เสถียรนพแก้ว (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาจิตสาธารณะด้วยกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้นำนักเรียน พบว่า ผู้นำนักเรียนที่อบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นมีพฤติกรรมจิตสาธารณะหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทำนองเดียวกับสุภาพร เติวิยะ, เสริมศรีไชยศร, วารุณี บุญหลง และฤตินันท์ สมุทร์ทัย (2559) ได้ศึกษาความมีจิตสาธารณะของนักศึกษาโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม พบว่า หลังจากการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมนักศึกษาที่มีระดับพฤติกรรมที่แสดงออกถึงจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ มีระดับจิตสาธารณะหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่ารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะฯ สามารถเสริมสร้างจิตสาธารณะของผู้เรียนทั้งด้านการรู้คิด เจตคติ และ

พฤติกรรมได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบกิจกรรมที่สร้างขึ้นทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ และสร้างมุมมองด้านจิตสาธารณะ นำไปสู่การกำหนดปัญหา วางแผนและเขียนข้อเสนอโครงการด้านจิตสาธารณะ จากประสบการณ์ตรงที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมตลอดจนเรียนรู้จากการดำเนินโครงการจิตสาธารณะที่ผู้เรียนเสนอ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะเพิ่มมากขึ้น ดังที่ Kolb (1984) ได้กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ว่าเป็นการเชื่อมโยงประสบการณ์ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดเมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติอย่างจริงจัง การบูรณาการประสบการณ์ใหม่กับประสบการณ์เดิม โดยผ่านกระบวนการคิดทบทวนซึ่งอาจเกิดจากผู้เรียนเอง หรือกระบวนการกลุ่มโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและสร้างมุมมองต่าง ๆ ในการเรียนรู้ จากประสบการณ์ของผู้เรียน (Burnard, 1996) นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบ Active Learning โดยใช้โครงงานเป็นฐาน จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าสู่กระบวนการสืบสอบ (Process of Inquiry) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้การคิดที่ซับซ้อนขึ้น และเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสร้างผลงานที่แสดงออกถึงความรู้และสะท้อนความคิดของผู้เรียนได้เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน นำไปสู่การเรียนรู้และสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนได้ (วิจารณ์ พาณิช, 2555; Guzdial, 1998 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2560; ณิชรา เวชญาลักษณ์, 2561) สอดคล้องกับ วิเชียร อินทรสมพันธ์ และคนอื่น ๆ (2560) ได้พัฒนาจิตสาธารณะด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตวิทยาร่วมสมัย พบว่า ระดับจิตสาธารณะของนักศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และจิตสาธารณะของนักศึกษาหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (วัลลยา ธรรมอภิบาล, 2555) คล้ายกับ บุญมา เวียงคำ และเสนอ ภิรมจิตรพอง (2560) ได้ศึกษาพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์สามารถสร้างจิตสาธารณะให้กับผู้เรียนได้ ร้อยละ 76.50

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning ไปใช้พัฒนาจิตสาธารณะของผู้เรียน สามารถกำหนดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือนำไปบูรณาการกับการเรียนการสอนทั้งด้านวิชาการและการพัฒนานักศึกษาในรายวิชาการศึกษาทั่วไป ที่เน้นการเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Study) ผ่านการเรียนรู้แบบปฏิบัติจริง

2. รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สามารถนำไปกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนด้านอื่น ๆ เช่น ด้านคนดี บุคลิกภาพดี ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือฝึกอบรม

3. การมอบหมายให้ผู้เรียนจัดทำโครงการตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ผู้สอนควรคำนึงเนื้อหาในรายวิชาและความสามารถของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้คิดริเริ่มโครงการ

และผู้สอนทำหน้าที่ให้คำแนะนำการดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์กับสถานการณ์จริงในการพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคม สะท้อนให้เห็นคุณลักษณะจิตสาธารณะหรือจิตอาสาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active กับนักศึกษาในกลุ่มอื่น เช่น นักศึกษาอาชีวศึกษา นักศึกษาศาสนาวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาด้านจิตสาธารณะของนักศึกษาแต่ละกลุ่ม

2. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning เช่น คุณลักษณะบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 ความเป็นผู้นำและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตราชภัฏ เพื่อให้กิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะมีความเหมาะสมและสมบูรณ์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัณฑ์จรี แสงวงการ. (2561). การศึกษากิจกรรมและจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคใต้ตอนบน. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 4(10), 84–93.
- เจตน์สฤษฏ์ สังข์พันธ์, เกียรติวา บุญปรากร, อภิรักษ์ จันทร์วงศ์, ชิดชนก เชียงเซาว์, จุฑารัตน์ ศชรรัตน์, ชุตินา หวังเบญญ์หมัด, ..., และสุภาวดี ธรรมรัตน์. (2562). รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 14(3), 63–78.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2561). *หลักการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา เขมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2559). *การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ทริบเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น.
- บุญมา เวียงคำ และ เสนอ ภิรมจิตร์ฟอง. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 8(2), 13–26.
- ปภาพินท์ รุณธาด, วลัยนิภา ฉลากบาง, จำนง วงษ์ชาชม, และพรเทพ เสถียรนพแก้ว (2559). การพัฒนาจิตสาธารณะด้วยกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 6(2), 25–32.

- ภัทรภร ลีทองดี. (2559). *การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมจิตสาธารณะของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา).*
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, กองพัฒนานักศึกษา. (2562). *คู่มือกิจกรรมนักศึกษา ประจำปีการศึกษา 2562.* สืบค้นจาก http://www.sdd.cmru.ac.th/file/act_manual/2562/Act_Full.pdf
- วัลลยา ธรรมอภิบาล. (2555). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).*
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิเชียร อินทรสมพันธ์, กฤษดา ผ่องพิทยา, และวิกรม ศุขธณี. (2560). *การพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตวิทยาร่วมสมัย. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ., 10(2), 109-120.*
- ศุภวรรณ เล็กวิไล และเรียม ศรีทอง. (2562). *รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครู. วารสารบัณฑิตวิจัย, 10(2), 1-16.*
- สุภางค์ จันทวานิช. (2555). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 20).* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพร เติวียะ, เสริมศรี ไชยศร, วารุณี บุญหลง และฤตินันท์ สมุทรทัย. (2559). *ความมีจิตสาธารณะของนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ, 6(11), 81-96.*
- สุรางค์ ไควดระกุล. (2559). *จิตวิทยาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 12).* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ตีรภานนท์. (2557). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 12).* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรนิตย์ ภูเขียว, อุดลย์ วังศรีคุณ และ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). *การพัฒนากิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารครูพิบูล, 5(1), 44-59.*
- Burnard, P. (1996). *Acquiring interpersonal skills: A handbook of experiential learning for health professionals.* (2nd ed.). London: Chapman and Hall.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development (Vol. 1).* N.J.: Prentice-Hall.

